

**UCHWAŁA Nr VII/46/07
RADY POWIATU W PODDĘBICACH
z dnia 30 marca 2007 roku**

w sprawie przyjęcia Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2007-2013 na terenie Powiatu Poddębickiego.

Działając na podstawie art. 12, pkt. 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 200, poz. 1688, Nr 214, poz. 1806, z 2003 Nr 162, poz. 1568, z 2004 Nr 102, poz. 1055) oraz art. 10A pkt 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593, Nr 99 poz. 1001, Nr 273 poz. 2703, z 2005 roku Nr 64 poz. 565, Nr 94, poz. 788, Nr 164 poz. 1366, Nr 175 poz. 1462, Nr 179 poz. 1487, Nr 180 poz. 1493), Rada Powiatu w Poddębicach uchwala co następuje :

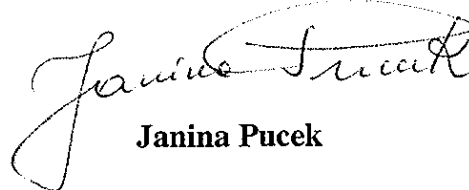
§ 1. Przyjmuje się Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2007-2013 na terenie Powiatu Poddębickiego, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Poddębicach.

§ 3. Uchwała podlega ogłoszeniu na tablicy ogłoszeń Starostwa Powiatowego w Poddębicach.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Wiceprzewodniczący Rady

Janina Pucek

ZAŁĄCZNIK
do Uchwały Nr VII / 46 / 07
Rady Powiatu w Poddębicach
z dnia 30 marca 2007 roku

**POWIATOWA STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
NA LATA 2007 – 2013
NA TERENIE
POWIATU PODDĘBICKIEGO**

**Dokument przyjęty przez Radę Powiatu w Poddębicach
w dniu 30 marca 2007 roku**

Wydział Zdrowia i Pomocy Społecznej

Spis treści

Wstęp	str. 3
I. Diagnoza	
demografia	str. 6
ubóstwo i trudności w dostępie do dóbr, usług i praw społecznych	str. 9
kondycja i zagrożenia współczesnej rodziny	str.14
kondycja społeczeństwa obywatelskiego	str.21
II. Cele polityki społecznej	str.23
III. Priorytety i kierunki polityki społecznej w latach 2007 – 2013	
<i>Priorytet 1</i> – poprawa warunków powstawania i funkcjonowania rodzin.	
Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci	str.27
<i>Priorytet 2</i> – wdrożenie aktywnej polityki społecznej	str.34
<i>Priorytet 3</i> – kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych	str.36
<i>Priorytet 4</i> – tworzenie warunków sprzyjających integracji w starzejącym się społeczeństwie	str.38
<i>Priorytet 5</i> – aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych	str.40
<i>Priorytet 6</i> – partnerstwo publiczno-społeczne podstawą rozwoju usług społecznych	str.41
<i>Priorytet 7</i> – integracja społeczna i zawodowa imigrantów	str.43
IV. Wdrożenie systemu oraz monitorowanie realizacji Strategii	
Rozwiązywania Problemów Społecznych	str.44
V. Projekcja wydatków budżetowych	
wydatki socjalne w latach 2000 – 2005	str.45
wydatki socjalne w latach 2006 – 2013 – projekcja	str.45
VI. Projekcja zasobów ludzkich pomocy społecznej	str.48

Wstęp

Zgodnie z art. 19 pkt.1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64 z 2004r., poz. 593 z późn. zm.) do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Opracowanie powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych wymaga uwzględnienia priorytetów Europejskiego Modelu Społecznego, który opiera się na realizacji dwóch głównych celów : pełnego zatrudnienia i spójności społecznej. Kolejne istotne założenia Europejskiego Modelu Społecznego ważne dla tworzenia i realizowania lokalnego programu z zakresu pomocy społecznej to :

- odpowiedzialność za poziom i jakość życia obywateli wyrażająca się między innymi w aktywnym przeciwdziałaniu rosnącemu ubóstwu i nadmiernemu rozwarstwieniu społecznemu;
- oparcie strategii rozwiązywania problemów społecznych na prawach społecznych i socjalnych określonych w przepisach Unii Europejskiej (Zrewidowana Europejska Karta Społeczna¹, Karta Podstawowych Praw Unii Europejskiej);
- zaangażowanie jak największej liczby partnerów oraz władz samorządowych w realizację działań chroniących najbardziej podatnych na wykluczenie społeczne;
- uznanie znaczenia mocnych i trwałych więzi rodzinnych i społecznych za jeden z istotnych czynników zapobiegających powstawaniu problemów społecznych;
- uwzględnienie trendów demograficznych w planowaniu rozwiązywania problemów społecznych, a szczególnie takich zjawisk, jak zmieniająca się struktura wiekowa społeczeństwa, zmiany wzorów życia rodzinnego oraz migracje.

Odpowiednio zaprojektowane i wdrożone działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych stanowią inwestycję, która procentować będzie dla dobra całego społeczeństwa powiatu. Działania zmierzające do integracji społecznej zwiększają potencjał rozwoju, a także sprzyjają zwiększaniu aktywności społecznej, także w obszarze rynku pracy.

¹ Zrewidowana Europejska Karta Społeczna to podstawowy dla Europejskiego Modelu Społecznego dokument Rady Europy.

Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną na poziomie społeczności lokalnej, jak i na poziomie rodziny i jednostki oraz konieczność wypracowania niekonwencjonalnych form pomocy, wymaga systemowego i profesjonalnego diagnozowania problemów społecznych w skali powiatu.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie Powiatu Poddębickiego sporządzona została w oparciu o dane gminnych ośrodków pomocy społecznej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach, Domu Pomocy Społecznej w Gostkowie, Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Pęczniewie, Środowiskowego Domu Samopomocy w Czepowie, Domu dla Osób Bezdomnych i Najuboższych MONAR – MARKOT w Feliksowie, Powiatowego Urzędu Pracy w Poddębicach, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Poddębicach, Powiatowej Komendy Policji w Poddębicach, Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Poddębicach, Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Sieradzu, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział w Zduńskiej Woli oraz innych instytucji i organizacji.

W oparciu o diagnozę została opracowana strategia rozwiązywania problemów społecznych na najbliższe lata, której celem jest rozwinięcie działań oraz założeń realizowanych w sferze pomocy społecznej na terenie Powiatu Poddębickiego. Nadrzędnym założeniem Strategii jest uczestniczenie w przejściu od modelu pomocy społecznej, którego zasadniczą funkcją było udzielanie przede wszystkim wsparcia finansowego, do modelu nastawionego na wzmocnienie postaw aktywnych oraz wspieranie osób i rodzin zgłaszających się o pomoc w rozwiązywaniu problemów. Sprzyjającym klimatem dla realizacji takiego założenia jest rozwój różnego rodzaju usług dla różnych grup beneficjentów, poradnictwa prawnego, psychologicznego, terapii i wyspecjalizowanej pracy socjalnej. Praca socjalna stanowi istotny element pomocy społecznej i jako forma profesjonalnej aktywności służb społecznych nabiera szczególnego znaczenia. Efektywność podejmowanych działań pomocowych uzależniona jest w dużej mierze od świadomości skutków, jakie wywołują zarówno w krótkiej, jak i w dłuższej perspektywie, w skali jednostki i społeczności lokalnej. Pomoc społeczna, polegająca na wsparciu finansowym osób znajdujących się poniżej minimum socjalnego, jako forma doraźna, wydaje się skuteczna, jednak w szerszym wymiarze powoduje ona wytwarzanie postaw roszczeniowych, a niekiedy

bierności u osób korzystających z tego typu pomocy. Praca socjalna może i powinna się więc stać alternatywą w sferze rozwiązań operacyjnych.

Systemowe podejście do rodziny powoduje, że dysfunkcje mające w niej miejsce nie są traktowane jako izolowane zjawiska dotyczące pojedynczych osób. Stąd, pomimo wielu różnych form pomocy skierowanych bezpośrednio na jednostkę, podejmowana powinna być praca z całą rodziną, gdyż zmiany w jej funkcjonowaniu stanowią szansę na to, że następane pokolenie nie zasili szeregów beneficjentów pomocy społecznej.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest przede wszystkim na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną na terenie Powiatu Poddębickiego oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej takimi jak: oświata, służba zdrowia, sądownictwo.

Potencjałem dającym gwarancję poprawnej realizacji założeń strategii jest kadra pomocy społecznej. Jej kwalifikacje, predyspozycje, doświadczenie oraz umiejscowienie pracy w terenie posłużyło właściwej diagnozie i stanowi podstawę skutecznych rozwiązań istniejących trudności.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Powiatu Poddębickiego na lata 2007 – 2013 w swej treści uwzględnia rekomendacje sformułowane w :

- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Powiatu Poddębickiego na lata 2000-2005;
- Strategii Rozwoju Polityki Społecznej Województwa Łódzkiego na lata 2001 - 2006;
- Strategii Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013;
- Narodowej Strategii Integracji Społecznej;
- Krajowego Planu Działań na rzecz Integracji Społecznej na lata 2004 – 2006;
- Strategii Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego na lata 2007 – 2013;
- Strategii Rozwoju Edukacji na lata 2007 – 2013;
- Strategii Państwa dla Młodzieży na lata 2003-2012.

Przyjęcie przez Radę Powiatu w Poddębicach Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2007-2013 zostało poprzedzone konsultacjami z właściwymi terytorialnie gminami.

I. Diagnoza

Demografia

Zachodzące w ostatnich latach w Polsce procesy demograficzne silnie oddziałują na sytuację społeczno-ekonomiczną kraju. Prognozy demograficzne zapowiadają umacnianie się pewnych trendów, co powoduje konieczność zaplanowania działań mających na celu dostosowanie pomocy społecznej do skutków zachodzących zmian oraz przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom. Do zjawisk, które w największym stopniu wpływają na sytuację społeczno-ekonomiczną w Polsce należą :

- spadek dzietności kobiet (do 1,2 w 2003 roku), co jest wynikiem m.in. przemian obyczajowych oraz spadku poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego rodzin. Już obecnie wskaźnik ten kształtuje się poniżej prostej zastępowalności pokoleń;
- wzrost przeciętnej długości życia – do 78,9 dla kobiet i 70,5 dla mężczyzn urodzonych w 2003 roku. To generalnie korzystne zjawisko stawia kolejne wyzwania dla różnych obszarów polityki społecznej, które powinny z większą troską zająć się aspektem społecznego funkcjonowania seniorów.

Jednocześnie nałożenie się na siebie tych dwóch zjawisk powoduje, że struktura wiekowa społeczeństwa w najbliższych latach będzie kształtować się odmiennie niż dotychczas, co potwierdza „Prognoza demograficzna na lata 2003-2030” Głównego Urzędu Statystycznego, będzie to miało wpływ na kształtowanie się wydatków socjalnych w konsekwencji obserwowanych i prognozowanych zmian w obrębie poszczególnych kategorii wiekowych:

- Osoby w wieku przedprodukcyjnym (0-17lat) – w latach 2000-2005 liczba dzieci i młodzieży w powiecie poddębickim spadła z 9732 do 9355 (o 377 = 3,9 %). Według prognoz do 2013 roku liczba dzieci i młodzieży będzie nadal malała. Sytuację tą można wykorzystać w systemie oświaty, gdyż łatwiej będzie realizować obowiązek kształcenia, wychowania i opieki nad dziećmi i młodzieżą przy mniejszej populacji. Istniejąca infrastruktura i baza dydaktyczna może posłużyć do rozwoju bogatszej oferty edukacyjnej zarówno dla dzieci, które wymagają dodatkowej pomocy w nauce lub chcą rozwijać umiejętności, jak również dla dorosłych, którzy stoją obecnie przed koniecznością doskonalenia swoich umiejętności poprzez kształcenie ustawiczne i szkolenia.

- Osoby w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18-59 lat i mężczyźni w wieku 18-65 lat) – w powiecie poddębickim w latach 2000 – 2005 grupa ta powiększyła się o 3.025 osób (12,8 %), tj. z 23.680 w 2000 r do 26.705 w 2005 r.. Charakterystyczne są tutaj dwa zjawiska. Po pierwsze gwałtowny wzrost liczby młodzieży (19-24 lat), która mimo dobrego wykształcenia ma trudności ze znalezieniem zatrudnienia w sytuacji wysokiego bezrobocia w ogóle. Oznacza to „marnowanie” istniejącego potencjału młodych, wykształconych ludzi. Po drugie, w grupie osób w wieku aktywności zawodowej nastąpił wzrost udziału osób w wieku powyżej 44 roku życia. W najbliższych latach stopniowo grupa ta będzie kończyć swoją aktywność zawodową i zasili grono osób w wieku poprodukcyjnym. W związku z prognozowanym po 2010 roku ogólnym spadkiem liczby osób w wieku produkcyjnym, można planować działania aktywizujące grupę starszych pracowników i zachęcające do odkładania momentu przejścia na emeryturę.
- Osoby w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni powyżej 65 lat i kobiety powyżej 60 lat) – w latach 2000 – 2005 liczba tych osób na terenie powiatu poddębickiego wzrosła o 612 osób (z 6.909 w 2000 r. do 7.521 w 2005 r.) - 8,9 %. Przyrost ten będzie trwał nadal zwiększając potrzeby w zakresie zabezpieczenia socjalnego (bytowego i materialnego) oraz potrzeby zdrowotne (zapewnienie specjalistycznej opieki ludziom w podeszłym wieku oraz rozwój usług opiekuńczych). Ponadto w planowaniu rozwiązywania problemów społecznych uwzględniać należy wspieranie aktywnej starości, tak aby coraz dłuższy czas jakim dysponują współcześni i przyszli seniorzy mógł być efektywnie i satysfakcjonująco wykorzystany.

Miernikiem pokazującym wydolność systemu zabezpieczenia społecznego jest wskaźnik obciążenia demograficznego ogółem, pokazujący liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2000 roku dla powiatu poddębickiego wskaźnik ten kształtował się na poziomie 7,02; w 2005 r. wyniósł 6,32. W okresie do 2007 roku wskaźnik będzie malał, co spowodowane jest przede wszystkim spadkiem liczby dzieci i młodzieży w wieku 0-17 lat. Tendencja spadkowa utrzymać się też będzie przez niemal cały okres od 2007 do 2013 roku, natomiast po 2014 roku wskaźnik obciążenia demograficznego zacznie rosnąć (prognoza Ministerstwa Polityki Społecznej zapisana w Strategii Polityki Społecznej na lata 2007 – 2013). Wskaźnik

obciążenia demograficznego może mieć wpływ na poziom życia osób utrzymujących się z rent i emerytur, a więc w latach 2007 – 2013 należy przewidywać zwiększone potrzeby na świadczenia realizowane w ramach pomocy społecznej.

Wzrost udziału osób starszych w populacji może się przyczynić do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie w Polsce prawie 60 % niepełnosprawnych jest wśród osób po 55 roku życia. W rezultacie prawie co siódmy mieszkaniec powiatu poddębickiego doświadcza niepełnosprawności. Jako jedną z przyczyn wysokiej liczebności tej grupy wskazać można trudną sytuację na rynku pracy oraz (jeszcze do niedawna funkcjonujące) łagodne przepisy umożliwiające wycofywanie się z rynku pracy osób w wieku aktywności zawodowej. Ponadto zbyt mało osób podejmuje rehabilitację leczniczą umożliwiającą powrót do pracy. Szukając innych przyczyn intensywności tego zjawiska należy wskazywać również na trudne warunki pracy niektórych grup zawodowych, spadek poziomu zabezpieczenia materialnego osób i rodzin oraz możliwość korzystania ze świadczeń pomocy społecznej i funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych.

Znaczący odsetek osób niepełnosprawnych jest również wynikiem niedostatecznego rozwoju badań przesiewowych małych dzieci. Skutkiem tego występuje zjawisko zbyt późnego wykrywania wad wrodzonych i chorób, a co za tym idzie zbyt późnego wdrażania działań terapeutycznych i rehabilitacyjnych. Także zbyt mały nacisk kładzie się na zdrowy tryb życia i profilaktykę.

W powiecie poddębickim mamy do czynienia z ujemnym saldem migracji (- 67 w 2004 r.). Oznacza to, że więcej osób opuszcza powiat niż do niego przybywa. Niepokojącym zjawiskiem jest wskazywane w sondażach ogólnopolskich duże zainteresowanie wyjazdem dobrze wykształconej młodzieży. Już uczniowie szkół średnich oraz studenci interesują się perspektywą pracy w krajach Unii Europejskiej. Ta sytuacja występuje również na terenie powiatu poddębickiego, dotycząc jednocześnie migracji do dużych miast w Polsce.

Spśród przybywających do powiatu znajdują się osoby poszukujące schronienia lub rządziej zatrudnienia. W latach 2007-2013, ze względu na przystąpienie Polski do Unii Europejskiej może dojść do napływu osób z krajów, w których warunki życia są trudniejsze. Również dla

powiatu poddębickiego może to oznaczać konieczność wdrażania określonych działań w stosunku do tych grup, tak aby zapobiec nasileniu biedy i wykluczaniu społecznemu. W latach 2007 – 2013 samorzady lokalne na terenie powiatu poddębickiego powinny być przygotowane do realizacji takich zadań.

Ubóstwo i trudności w dostępie do dóbr, usług i praw społecznych

Od 2000 roku na terenie powiatu można zaobserwować stały trend ubożenia mieszkańców. W okresie 5 lat (2000 – 2005) zdecydowanie powiększyła się grupa osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z 5.540 w 2000 r. do 8.534 w 2005 r. (wzrost o 2.994 osoby – 54 %), w tym z powodu ubóstwa w 2005 r. pomocy wymagało 2.716 osób , przy czym ich liczba od 2000 r. zwiększyła się o 1.060 osób (64 %). Mimo ogólnego wzrostu poziomu wydatków przeznaczonych w powiecie na świadczenia pomocy społecznej (z 1.642.350 zł w 2000 r. do 2.764.722,27 zł w 2005 r., wzrost o 68,3 %), corocznie coraz większy odsetek ludności znajduje się poniżej granic ubóstwa. Oznacza to, że coraz więcej rodzin nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb oraz że zwiększa się stopień zróżnicowania dochodowego społeczeństwa. W 2005 r. 19,6 % mieszkańców powiatu korzystało ze świadczeń pomocy społecznej, 982 rodziny korzystały z dożywiania dzieci w szkołach, podczas gdy w 2000 roku takich rodzin było 577. Bez względu na stosowane miary ubóstwa² można zidentyfikować te same cechy, które powodują największą podatność na ubożenie, dodatkowe wzmocnienie stanowi współwystępowanie tych cech w przypadku osób, rodzin, a nawet społeczności lokalnych.

Pozycja na rynku pracy

Pozycja członków rodziny na rynku pracy silnie wpływa na sytuację finansową gospodarstw domowych. W 2005 roku grupę osób, które nie pracowały stanowiło 3.244 osób. Stopa bezrobocia w latach 2000 – 2005 systematycznie rosła, od 12,9 % w 2000 do 17 % w 2005 r

2 np. miara ubóstwa poprzez określenie minimum egzystencji – wartość finansowa tej granicy obliczana jest w oparciu o koszyk dóbr uwzględniający zaspokojenie tylko najniezbędniejszych potrzeb (skromne wyżywienie i ubranie, utrzymanie małego mieszkania, podstawowe leki i podstawowe wyposażenie szkolne). Zidentyfikowane przy jej pomocy ubóstwo określa się mianem egzystencjalnego lub skrajnego. Relatywna granica ubóstwa – 50% średnich miesięcznych wydatków ogółu gospodarstw domowych.

(przy wskaźniku 17,6 % w Polsce na dzień 31.12.2005 r.).

Z powodu bezrobocia ze świadczeń pomocy społecznej w 2005 r. korzystało 2.055 osób, przy czym była to druga (po ubóstwie) co do liczebności grupa beneficjentów pomocy społecznej (24,08 % wszystkich osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej). Wśród osób bezrobotnych identyfikuje się największy odsetek doświadczających biedy.

Trudności jakich doświadczają mieszkańcy powiatu w związku z problemami na rynku pracy w największym stopniu przyczyniają się do ich ubożenia. Dodatkowo pozostawanie w bezrobociu przez kilka lat zmniejsza szanse na ponowne zatrudnienie. W latach 2000 – 2005 o 61 osób wzrosła liczba długotrwale bezrobotnych (bez prawa do zasiłku), tj. z 2.886 w 2000 r. do 2.945 w 2005 r. Niepokojącym zjawiskiem jest także znaczny odsetek ludzi młodych (od 18 do 24 r.ż) pozostających bez pracy oraz brak pracy dla osób z wyższym wykształceniem (131 osób w 2005 r.). Przed skutkami bezrobocia w coraz mniejszym stopniu chroni zdobyte wykształcenie, gdyż barierę stanowi m.in. brak doświadczenia zawodowego, a także niedostosowanie zdobytych kwalifikacji zawodowych do zapotrzebowania na rynku pracy. W 2005 r., biorąc pod uwagę kryterium wieku, największą grupę stanowili bezrobotni w wieku 18-24 lat (1042 osób stanowiących 32,1% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych). Według stażu pracy najliczniejszą grupą byli bezrobotni bez stażu (742 osoby stanowiące 22,9 % wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych).

Pomiędzy rynkiem pracy a sytuacją społeczną zachodzi swoista relacja. Z jednej strony problemy na rynku pracy powodują obniżenie warunków życia ludności, z drugiej strony problemy finansowe powodują ograniczony dostęp do dóbr i usług, stanowiąc barierę w znalezieniu zatrudnienia.

W latach 2000 – 2005 nasiliło się dodatkowe niekorzystne zjawisko, polegające na ubożeniu pomimo pozostawania w zatrudnieniu. W wyniku zbyt niskiego poziomu wynagrodzeń pojawia się coraz częściej zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Cechą, która determinuje zagrożenie ubóstwem jest brak wykształcenia. Status materialny rodziny zależy od wykształcenia rodziców, im niższe jest wykształcenie głowy rodziny tym niższy jest status materialny rodziny. W 2005 r. wśród osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Poddębicach najliczniejszą grupę stanowili bezrobotni z wykształceniem poniżej zasadniczego (1291 osób stanowiących 39,8 % wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych).

Ponadto, pomimo wielu zachęt dla pracodawców, na rynku pracy mało korzystnie przedstawia się sytuacja osób niepełnosprawnych, choć w aspekcie społecznym dobrym sygnałem wydaje się być powiększająca się grupa osób niepełnosprawnych rejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy (w 2000 r. 40 osób, w 2005 r. 90).

Średnio w roku do Powiatowego Urzędu Pracy w Poddębicach wpływa 586 ofert pracy, z czego realizowanych jest ok. 449. W szkoleniach zawodowych średnio rocznie bierze udział 60 osób, z których zatrudnienie podejmuje ok.35 osób. Analiza danych Powiatowego Urzędu Pracy w Poddębicach nie wskazuje na uzyskanie poprawy na rynku pracy w najbliższych latach.

Skład rodziny

Wzrost liczby dzieci pozostających na utrzymaniu rodziców ma wpływ na zmniejszenie zasobów finansowych przypadających na członka rodziny. Standard życia rodziny zależny jest więc od liczby dzieci w rodzinie. W 2005 r. na terenie powiatu, liczba rodzin wielodzietnych korzystających z pomocy społecznej wzrosła z 276 w 2000 r. do 578 w 2005 r. (o 109,4 %). Trudności doświadczają też rodzice samotnie wychowujący dzieci.

W latach 2000-2005 niepokojąco wzrosła liczba rozwodów : z 22 w 2000 r. do 81 w 2005 r. (wzrost o 268 % = 59 rozwodów). W 2005 r. 307 rodzin niepełnych korzystało z pomocy społecznej i liczba ta była o 30,1 % wyższa od liczby w 2000 r. (236 rodzin). Ponadto trudniejsza jest sytuacja rodzin, w których znajdują się osoby niepełnosprawne. W 2000 r. ze świadczeń pomocy społecznej korzystało 671 osób niepełnosprawnych, w 2005 r. liczba ta wzrosła o 25,5 % do 842 osób.

Miejsce zamieszkania

Najwyższy odsetek ubóstwa występuje wśród mieszkańców wsi. Na terenie powiatu poddębickiego ma miejsce wyraźne zróżnicowanie ubóstwa pomiędzy gminami wiejskimi i miejsko-wiejskimi. W gminie Poddębice co 20 mieszkańców doświadcza ubóstwa, w gminie Uniejów co 27, w pozostałych gminach, które mają charakter wyłącznie wiejski (Dalików, Pęczniew, Wartkowice, Zadzim), co 12 mieszkańców.

Trudności finansowe gospodarstw domowych to tylko jeden z aspektów skomplikowanej sytuacji niektórych rodzin. Wiele rodzin doświadcza okresowo różnych problemów, jednak zaczynają się one przekładać na niską jakość życia wtedy, gdy nie zostaną w porę rozwiązane, gdy dochodzi do ich utrwalania, a ponadto gdy negatywne czynniki nakładają się na siebie. Wśród najważniejszych elementów, które niekorzystnie wpływają na kondycję mieszkańców powiatu można wymienić:

Utrwalanie się ubóstwa.

Od 2000 roku zwiększa się liczebność osób żyjących poniżej minimum egzystencji (w latach 2000 – 2005 wzrost o 1.060 osób). Długotrwałe ubóstwo wymusza zmianę stylu życia rodziny, powoduje wzrost poczucia beznadziejności i negatywnie wpływa na kierunek podejmowanych decyzji. Często może oznaczać rezygnację z zakupu niezbędnych dóbr, typu lekarstwa czy przybory szkolne, a w rezultacie powoduje pogłębianie się trudności, które wymagają kolejnych nakładów finansowych (np. kolejne lekarstwa przy niezaleczonych chorobach lub korepetycje dla dziecka). Brak możliwości rekompensowania kolejnych potrzeb powoduje drastyczny spadek poziomu życia rodziny, prowadzi do powstania zaniedbań w sprawach wychowawczych i opiekuńczych. Może też powodować powstawanie kolejnych niekorzystnych zjawisk: alkoholizmu, przemocy w rodzinie, osłabienia więzi rodzinnych, czy nawet przestępczości. Niepokojącym zjawiskiem staje się dziedziczenie biedy i negatywnych wzorców. W 2005 r. długotrwałej ochrony realizowanej w ramach pomocy społecznej wymagały 393 osoby (w 2000 roku 370 osób).

Trudny dostęp do pewnych obszarów życia społecznego.

Brak wystarczających środków finansowych może wymuszać konieczność ograniczenia aktywności w niektórych obszarach życia. Jednocześnie należy podkreślić znaczenie czynników takich jak : zamieszkanie na wsi, niedostateczna liczba pracowników służb socjalnych, brak lub trudności w dostępie do informacji. Wśród najistotniejszych elementów, które wskazują na utrudnienie w sferze poziomu życia społecznego rodzin należy wymienić:

- w obszarze edukacji :
 - trudniejszy dostęp dzieci wiejskich i niepełnosprawnych do edukacji przedszkolnej,
 - trudniejszy dostęp dzieci i młodzieży wiejskiej i niepełnosprawnych do wysokiej jakości kształcenia na wszystkich etapach edukacji,
 - niedostateczne wyposażenie szkół i gospodarstw domowych, w tym w sprzęt komputerowy, przy jednoczesnym braku powszechnego i niedrogiego dostępu do internetu.
- w obszarze zdrowia:
 - zróżnicowanie sytuacji zdrowotnej ludności wiejskiej i miejskiej;
 - niedostateczna profilaktyka zdrowotna;
 - wzrost zagrożenia gruźlicą uznawaną za chorobę biednych społeczności;
 - uwarunkowana trudnościami finansowymi konieczność podejmowania przez niektóre gospodarstwa domowe decyzji o rezygnacji z zakupu leków lub rezygnacji z leczenia;
 - styl życia negatywnie wpływający na zdrowie obywateli.
- w obszarze mieszkalnictwa:
 - brak mieszkań dostępnych dla nisko- i średnio – zarabiających gospodarstw domowych,
 - trudności wielu rodzin z dokonywaniem opłat mieszkaniowych,
 - wciąż jeszcze niedostateczne wyposażenie mieszkań w niezbędne instalacje sanitarne (głównie na wsi).
- w obszarze kultury:
 - niewystarczająca ilość bibliotek, punktów bibliotecznych, klubów i świetlic ;
 - utrudniony dostęp ludności z obszarów wiejskich do dóbr kultury w aglomeracjach,
 - niedostateczne przystosowanie instytucji kulturalnych do potrzeb osób niepełnosprawnych;
 - wysoki poziom cen książek i czasopism ograniczający czytelnictwo,
 - wysoki koszt uczestnictwa w kulturze ograniczający jej oddziaływanie w środowisku niezamożnych.
- w obszarze transportu:
 - ograniczenie lokalnych połączeń komunikacyjnych utrudniające dojazd do pracy lub szkoły;
 - wysokie koszty transportu ograniczające możliwości korzystania z dóbr kultury, poszukiwania pracy, korzystania z ochrony zdrowia, itp.

Odrębna kategoria problemów dotyczy poszczególnych grup społecznych, które z racji kształtowania się niekorzystnych czynników, mniej lub bardziej zwinionych, doświadczają

wykluczenia lub szczególnie silnej ekspozycji na zagrożenie ubóstwem i wykluczenie społeczne. W powiecie poddębickim można zidentyfikować następujące grupy, które znajdują się w trudnej sytuacji:

- osoby bezdomne (w 2005 r. na terenie powiatu przebywało 129 osób bezdomnych, w tym 123 to pensjonariusze Domu dla osób bezdomnych i najuboższych w Feliksowie),
- osoby opuszczające placówki postpenitencjarne (w 2005 roku 23 osoby z tej grupy korzystały ze świadczeń pomocy społecznej, przy czym liczba ta była o 64 % = 9 osób wyższa od liczby z 2000 roku),
- osoby uzależnione od substancji psychoaktywnych (ośrodki pomocy społecznej na terenie powiatu poddębickiego w 2005 r. zarejestrowały 207 osób z problemem uzależnienia; w latach 2000 – 2005 opieką poradni leczenia uzależnień w Poddębicach objętych było 883 uzależnionych, 750 współuzależnionych, ponadto 698 kobiet korzystało z pomocy psychologicznej w związku z problemem uzależnienia),
- osoby będące ofiarami przemocy (działający w PCPR od 01.04.2005 r. Ośrodek Interwencji Kryzysowej podjął 82 interwencje dotyczące przemocy w rodzinie)
- „pracujący ubodzy”,
- dzieci z rodzin o deficytach wychowawczych.

Integracja tych grup wymaga wdrażania przemyślanych, kompleksowych programów, które będą uwzględniały specyfikę członków danej grupy.

Kondycja i zagrożenie współczesnej rodziny

Trudności na rynku pracy i problemy finansowe znacznie utrudniają funkcjonowanie wielu rodzin. Trzeba jednak podkreślić, że trwałość więzów rodzinnych może przyczynić się do złagodzenia wielu problemów i to nie tylko poprzez pomoc finansową czy też rzeczową. Dzięki oparciu w rodzinie realne jest funkcjonowanie w pewnym systemie wartości i zachowanie godności. Pamiętać przy tym należy o potrzebach dzieci, które nie mają żadnej możliwości wpływania na własną sytuację, w związku z czym powinny zostać objęte przez służby społeczne, jak i placówki edukacyjne i wychowawcze, szczególną obserwacją. Niedostateczna dostępność do informacji o warunkach życia rodzin, głównie niezamożnych, określenia współwystępowania trudnych sytuacji, czy ich trwałości powodują, że trudno

jednoznacznie zaprezentować skalę wykluczenia społecznego na terenie powiatu poddębickiego, w tym wśród dzieci. Natomiast istnieje szereg danych, które wskazują wybiórczo na istnienie problemów w skali lokalnej. Prezentacja takich informacji nie daje może pełnego obrazu, ale z pewnością umożliwia wychwycenie negatywnych sygnałów na które należy skierować uwagę.

Ubóstwo i niedożywienie

Rodziny wielodzietne, mające na wychowaniu troje lub więcej dzieci, są dużo częściej niż inne typy rodzin zagrożone ubóstwem. W latach 2000 - 2005 w powiecie poddębickim liczba rodzin wielodzietnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej zwiększyła się o 302 rodziny (109,4 %; z 276 w 2000 r. do 578 w 2005 r.). Oceniając sytuację dzieci należy uwzględnić, że dane dotyczące ubóstwa materialnego nie są gromadzone w odniesieniu do dzieci, lecz całej rodziny. W zależności od tego jak rodzice postrzegają swojej obowiązki wobec dzieci, mogą kosztem własnych wyrzeczeń inwestować w przyszłość dziecka bądź ją zaniedbywać. Z tym drugim przypadkiem mamy do czynienia, gdy ubóstwu materialnemu towarzyszy dysfunkcyjność rodziny (brak umiejętności zapewnienia dziecku odpowiedniej opieki, występowanie problemów alkoholowych).

Tak więc wskaźniki obrazujące ubóstwo materialne niedostatecznie odzwierciedlają sytuację bytową dzieci, jako że ubóstwo jest tylko jednym z aspektów ich funkcjonowania.

W 2005 r. z dożywiania w szkole korzystało 1.922 dzieci z 982 rodzin. Posiłki dofinansowane były przez ośrodki pomocy społecznej w łącznej kwocie 83.670 zł. Liczba dzieci dożywianych w szkole w latach 2000-2005 wzrosła o 669 (rodzin o 405), natomiast kwota wydatkowana przez pomoc społeczną na posiłek w szkole zwiększyła się w tym okresie zaledwie o 386 zł, co w pewnym sensie obrazuje bardzo niekorzystny sposób funkcjonowania zabezpieczenia socjalnego : zwiększenie liczby świadczeń powoduje obniżenie wartości pojedynczego świadczenia.

Warunki dla macierzyństwa

Niska świadomość na temat możliwości planowania rodziny negatywnie wpływa na przygotowanie młodych osób do podejmowania decyzji o małżeństwie i rodzicielstwie, mimo

iz w podstawie programowej wychowania do życia w rodzinie zawarte są treści dotyczące wiedzy o życiu seksualnym człowieka. Treści programowe zajęć edukacyjnych wychowania do życia w rodzinie uwzględniają informacje o nowoczesnych metodach planowania rodziny. Z jednej strony obniża się wiek inicjacji seksualnej, ale jednocześnie następuje znacząca poprawa w zakresie wiedzy na temat antykoncepcji.

Średni wiek kobiety rodzącej pierwsze dziecko przesunął się z grupy wiekowej 20-24 lata do grupy 25-29 lat. Obok czynników związanych ze zmianą stylu życia współczesnej młodzieży, która coraz częściej podejmuje kształcenie na poziomie wyższym, należy zwrócić uwagę na trudności ekonomiczne, które również wpływają na opóźnienie planów rodzicielskich. Do najważniejszych trudności, które negatywnie wpływają na stabilizację życiową i podejmowanie decyzji o rozwoju rodziny należą: trudna sytuacja na rynku pracy, wysokie koszty zakupu mieszkania, trudności w dostępie do opieki zdrowotnej, w tym kobiet w ciąży; niedostateczny rozwój form opieki nad małym dzieckiem, rosnące koszty edukacji dzieci.

Na terenie powiatu poddębickiego ze świadczeń pomocy społecznej w zakresie ochrony macierzyństwa w 2005 r. skorzystało 247 osób, przy czym liczba ta na przestrzeni lat 2000-2005 była malejąca (356 osób w 2000 r.), co w pewnym sensie potwierdza ogólne wskaźniki demograficzne i tendencje dotyczące dzietności.

Liczba małżeństw zawieranych w powiecie poddębickim w latach 2000-2005 wzrosła o 69 (321 w 2000 r., 390 w 2005 r.), natomiast liczba urodzonych dzieci w 2005 r. była niższa o 17 od liczby urodzeń w 2000 r.

Problemy dzieci z rodzin z zaburzoną funkcją opiekuńczo-wychowawczą

W powiecie poddębickim w 2005 r. poza rodzinami biologicznymi przebywało 99 dzieci, w tym 71 dzieci w rodzinach zastępczych oraz 28 dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Liczba dzieci przebywających poza rodziną systematycznie wzrasta, w 2004 roku takich dzieci było 83, do 2005 r. nastąpił 19,3 % wzrost ich liczby. Mając na uwadze powyższą sytuację koniecznym wydaje się wzmocnienie systemu szeroko rozumianej profilaktyki poprzez tworzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego. Obecnie na terenie powiatu nie ma powiatowej placówki opiekuńczo-wychowawczej wsparcia dziennego, utworzona w 2001 r. Powiatowa Świetlica dla Dzieci i Młodzieży w Poddębicach została zlikwidowana w 2005 r., a dotychczasowa jej baza lokalowa i sprzętowa jest

wykorzystywana na potrzeby świetlicy dla dzieci i młodzieży prowadzonej przez ZHP. Z punktu widzenia problemu wychowania i opieki nad dzieckiem sprawą bardzo istotną jest tworzenie na poziomie lokalnym placówek o charakterze wsparcia dziennego posiadających rozszerzoną ofertę skierowaną do dzieci i rodzin zagrożonych patologią w taki sposób, aby otrzymywały właściwe wsparcie w środowisku, a w konsekwencji takiego działania mniej dzieci było kierowanych do systemu opieki zastępczej. Sprawą do rozważenia przez samorządy gminne pozostawać będzie wykorzystanie zbędnych powierzchni w budynkach szkolnych, w związku z malejącą populacją dzieci i młodzieży w wieku rozwojowym (0-17 lat), na potrzeby ośrodków wsparcia dziennego.

W efekcie funkcjonowania obecnego systemu około 4 – 5 pełnoletnich mieszkańców powiatu poddębickiego - wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych corocznie opuszcza rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze, podlegając usamodzielnieniu. Osoby te częstokroć nie posiadają umiejętności do samodzielnego wejścia w dorosłe życie, przez co w wielu przypadkach stają się klientami ośrodków pomocy społecznej i mieszkańcami schronisk dla bezdomnych. Na terenie powiatu poddębickiego w 2005 r. w ramach realizacji programu opieki nad dzieckiem i rodziną, finansowanego przez Ministerstwo Polityki Społecznej, utworzone zostało mieszkanie chronione przeznaczone dla 6 osób . Prowadzenie mieszkania powierzono Domowi Zakonnemu Sióstr Maryi Niepokalanej w Poddębicach. Zgodnie z regulaminem okres korzystania z mieszkania chronionego nie powinien przekroczyć 24 miesięcy, a w przypadkach szczególnych możliwe jest wydłużenie pobytu do 48 miesięcy. W latach 2007- 2013 samorząd powiatowy nie powinien więc mieć problemów z zapewnieniem mieszkań usamodzielnienia i mieszkań chronionych dla pozostających pod jego opieką wychowanków. Konieczne natomiast będzie stałe uwzględnianie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach w planach usamodzielnienia indywidualnych potrzeb i możliwości osób, które przez wiele lat przebywały w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i nie zawsze wyposażone są w umiejętności umożliwiające swobodne funkcjonowanie w społeczeństwie. Poważnym problemem tej grupy społecznej jest sprawne wejście na rynek pracy, co dodatkowo utrudnia proces usamodzielniania. Ponadto osoby, które przez wiele lat przebywały w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, nie zawsze wyposażone są w umiejętności umożliwiające swobodne funkcjonowanie w społeczeństwie.

Patologie

Tematyka patologii jest bardzo trudna, zarówno ze względu na niemożność postawienia własnej diagnozy, jak również swego rodzaju tabu, które uniemożliwia otwarte mówienie o problemach drażliwych, często wstydliwych. Wiele z informacji niżej przedstawionych ma charakter sygnałny – dane pochodzą z badań lokalnych, a wymiar zjawisk jest bardzo wymowny.

Przemoc fizyczna. Z badania przeprowadzonego w łódzkich szkołach miejskich i wiejskich wynika, że dzieci doświadczają agresji w różnych środowiskach, przy czym najrzadziej w rodzinie (9% dzieci wiejskich i 14% dzieci miejskich), zaś najczęściej w szkole (43% na wsi i 34% w miastach). W obu środowiskach najczęściej ofiarami są chłopcy. Dane Komendy Powiatowej Policji w Poddębicach wskazują na zwiększenie w ostatnich latach częstości interwencji domowych ogółem (z 450 w 2000 roku do 530 w 2005 roku). Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Poddębicach we współpracy z PCPR i Komendą Powiatową Policji w latach 2000 – 2005 objęła 10 osób programem pomocy ofiarom przemocy domowej. W latach 2000 – 2005 nastąpił wzrost przestępstw w kategorii bójki i pobicia, wg danych policyjnych z 6 w 2000 roku do 19 w 2005 roku.

Przestępczość nieletnich. Dane Komendy Powiatowej Policji w Poddębicach potwierdzają bardzo niekorzystne zjawiska dotyczące przestępczości nieletnich : obniżenie wieku nieletnich dopuszczających się czynów o charakterze przestępczym (z 15 lat w 2000 r. do 13 lat w 2005 r.), wzrost liczby młodocianych uczestniczących w przestępstwach (z 30 w 2000 r. do 42 w 2005 r.), rozszerzanie zakresu przestępstw (w 2005 r. do rozbojów, kradzieży i włamań wykrytych w 2000 roku dołączyły wymuszenia, kierowanie pojazdem w stanie po użyciu alkoholu i zniszczenie mienia). Niebezpieczeństwem dla dzieci i młodzieży w środowisku szkolnym jest udzielanie lub nakłanianie do użycia środka odurzającego lub substancji psychotropowej oraz posiadanie środków odurzających lub psychotropowych.

Z roku na rok wzrasta liczba osób nieletnich wobec których wystąpiono do sądu rodzinnego i nieletnich (w 2000 r. 6 spraw, w 2005 r. - 9); policyjne rozmowy profilaktyczno – ostrzegawcze w 2000 roku przeprowadzono z 20 nieletnimi i rodzicami, w 2005 r. liczba takich rozmów wzrosła do 56; w 2000 r. policja objęła szczególnym zainteresowaniem 2

nieletnich, w 2005 r.- 8.

Stosowanie środków odurzających. Mimo kampanii propagującej informacje o szkodliwości alkoholu, wskaźniki spożycia alkoholu przez młodzież są wysokie. Z przeprowadzonego przez Poradnię Psychologiczo – Pedagogiczną w Poddębicach w 1999 roku badania wynika, że w grupie wiekowej 14-15 lat 26 % uczniów piło alkohol. W grupie uczniów szkół ponadpodstawowych wskaźnik ten zdecydowanie rośnie, 84 % uczniów w wieku 17 lat ma za sobą kontakt z alkoholem. Abstynencja młodzieży od alkoholu, niestety nie jest wartością, często zarówno dla rodziców, jak i dorastającej młodzieży. Prawie 60 % rodziców wie, że ich dzieci piły już alkohol, co druga z tych osób akceptuje ten fakt. Na podstawie badań przeprowadzonych w 2000 roku stwierdzono, iż z roku na rok obniża się procent abstynentów wśród 15 – latków, dramatycznie obniża się wiek inicjacji alkoholowej, 28 % osób w przedziale wieku 11 – 18 lat pije alkohol, odsetek dzieci pijących alkohol rośnie z wiekiem (w grupie 13 – latków pije 20 %, w grupie 15 – latków – 35 %, a w grupie 17 – latków – 55 %). Generalnie w każdej z badanych grup wiekowych wskazania dla chłopców są o około 10 punktów procentowych wyższe niż dla dziewcząt. Mało jest natomiast danych na temat spożywania przez nastolatki narkotyków. Wyniki lokalnych badań informują o takich trendach jak wzrost dostępności i spożycia substancji psychoaktywnych oraz wyrównywaniu w tym zakresie sytuacji pomiędzy dziewczętami i chłopcami. W badaniach dotyczących dostępności i używania środków psychotropowych prowadzonych na terenie szkół powiatu poddębickiego w 1999 roku uczestniczyło 1041 uczniów w wieku 16-18 lat. W tej grupie ankietowanych 9 % przyznało się do zażywania narkotyków, z propozycją użycia narkotyku spotkało się 19 % badanych, 14 % zna osobiście osoby rozprowadzające narkotyki, a 33 % zna osoby używające narkotyków, 16 % zna miejsca, w których można się zaopatrzyć w środki odurzające.

Faktem jest, że w ostatnich latach na terenie powiatu nie prowadzono badań obejmujących powyższe zjawiska, choć ich wyniki byłyby przydatne dla określenia potrzeb w zakresie profilaktyki, czy terapii, jednak przyjąć należy, że w przypadku środków odurzających w całej Polsce podobnie wygląda rozwój tych zjawisk i wymagają one intensywnego i stałego przeciwdziałania.

Dane Komendy Powiatowej Policji wskazują na 54 przypadki przestępczości narkotykowej w 2003 r. oraz 20 przestępstw tego rodzaju w 2005 r..

Podsumowując, obecne warunki nie zawsze są korzystne dla zakładania rodziny i wychowania dzieci. Znaczące jest, że różnice w sytuacji rodzin występują ze względu na zamieszkanie w mieście lub na wsi. Rodziny wiejskie częściej borykają się z trudnościami finansowymi oraz niedostatecznym dostępem do opieki zdrowotnej czy różnych form edukacji. Z kolei jest im łatwiej jeśli chodzi o sytuację mieszkaniową, gdyż częściej rozwija się tam budownictwo rodzinne. Sprzyja to ponadto utrzymaniu więzi rodzinnych czy wsparciu dziadków przy opiece nad dziećmi. W miastach zdecydowanie lepszy jest dostęp do wszelkiego rodzaju infrastruktury, ale z drugiej strony anonimowe środowisko i specyfika osiedli bardziej sprzyja negatywnym tendencjom w zachowaniach młodzieży (np. łatwiejszy dostęp do narkotyków).

Wśród najważniejszych negatywnych trendów występujących wśród współczesnych rodzin powiatu poddębickiego należy przede wszystkim wymienić:

- *brak bezpieczeństwa ekonomicznego.* Trudna sytuacja na rynku pracy, niski poziom zarobków, niemożność nabycia i utrzymania mieszkania, wysokie koszty edukacji dzieci – to czynniki które dotyczą wielu rodzin. Są one jedną z przyczyn – obok między innymi przemian obyczajowych – odkładania decyzji o małżeństwie i posiadaniu pierwszego oraz kolejnego dziecka.
- *wzrost niedostosowania społecznego i przestępczości dzieci i młodzieży.* Zjawiska takie jak przemoc fizyczna w rodzinie, moralne znęcanie się nad członkami rodziny, nadużywanie alkoholu mogą być przyczyną jak również skutkiem innych problemów. Prowadzą one do osłabienia więzi rodzinnych, a nawet do rozpadu małżeństw.
- *wzrost demoralizacji wśród młodzieży.* W erze wiecznie zapracowanych rodziców oraz w społeczeństwie, gdzie rodzina nie zawsze jest azylem bezpieczeństwa dla młodzieży, rośnie skala takich zjawisk jak przestępczość wśród młodzieży oraz zainteresowanie eksperymentowaniem z substancjami psychoaktywnymi.
- *brak dostatecznej infrastruktury* zapewniającej zaspokojenie przez osoby młode ich potrzeb kulturalnych i sportowych.
- *niedostateczny poziom rozwoju instrumentów edukacji nieformalnej,* uzupełniającej tradycyjny system kształcenia i szkolenia, oraz zapewniającej osobom młodym twórcze spędzanie wolnego czasu.

Kondycja społeczeństwa obywatelskiego.

Spółeczeństwo obywatelskie jest przestrzenią działania instytucji, organizacji, grup społecznych i jednostek, rozciągającą się pomiędzy rodziną, państwem i rynkiem, w której ludzie podejmują wolną debatę na temat wartości składających się na wspólne dobro oraz dobrowolnie współdziałają ze sobą na rzecz realizacji wspólnych interesów.

Spółeczeństwem obywatelskim jest społeczeństwo, w którym istnieją aktywni, myślący o interesach społeczności obywatele, zależności polityczne oparte na zasadach równości i stosunki społeczne polegające na zaufaniu i współpracy.

Grupowa aktywność obywatelska

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie przyjmuje szeroką definicję organizacji pozarządowych. Zgodnie z art. 3 ust. 2 tej ustawy organizacjami pozarządowymi są osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej utworzone na podstawie przepisów ustawy nie będące jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu przepisów o finansach publicznych.

Podstawą do określenia liczby organizacji jest rejestr REGON Głównego Urzędu Statystycznego. Do końca 2004 roku na terenie Powiatu Poddębickiego zarejestrowanych w nim było 86 stowarzyszeń i 4 fundacje, do końca 2005 r. liczba fundacji pozostała bez zmian, natomiast liczba stowarzyszeń była wyższa o 6 (w 2005 r. 92 stowarzyszenia). Gdyby jednak chcieć oszacować rozmiary całego trzeciego sektora, do liczby tej należałoby dołączyć ochotnicze straże pożarne, organizacje społeczne (komitety rodzicielskie, koła łowieckie), związki zawodowe, jednostki kościołów i związków wyznaniowych, organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego oraz mniej liczne grupy związków pracodawców i partii politycznych.

Najwięcej organizacji wskazuje „sport, turystykę, rekreację i wypoczynek” jako najważniejsze pole swoich działań. Inne obszary, które organizacje często wskazują jako najważniejsze pole swoich działań, to kultura i sztuka, następnie edukacja i wychowanie, usługi socjalne i pomoc społeczna , ochrona zdrowia i rozwój lokalny w wymiarze społecznym i materialnym.

Współpraca organizacji pozarządowych z samorządem terytorialnym polega najczęściej na przekazywaniu środków finansowych i wymianie informacji, a także uzgadnianiu wzajemnych przedsięwzięć. Samorząd jest dla organizacji najważniejszym partnerem instytucjonalnym, drugim w kolejności – lokalna społeczność.

Indywidualna aktywność obywatelska

Indywidualna aktywność obywatelska odzwierciedla się m.in. w realizacji idei wolontariatu oraz przekazywania przez podatników 1% podatku dochodowego na rzecz organizacji posiadających status organizacji pożytku publicznego. Przejawem społecznego zaangażowania jest również uczestnictwo w wyborach i referendach.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie nadaje pojęciom „wolontariat” i „wolontariusz” status prawny. Najczęściej wolontariusze angażują się w prace na rzecz organizacji i ruchów religijnych lub wspólnot parafialnych, organizacji charytatywnych oraz organizacji sportowych. Ważnym obszarem pracy wolontarystycznej jest edukacja, oświata, wychowanie i opieka nad dziećmi.

Zaangażowanie społeczne obrazuje również wykorzystywanie możliwości przekazania 1% podatku dochodowego na rzecz organizacji posiadających status organizacji pożytku publicznego. Według danych Urzędu Skarbowego w Poddębicach zmniejszenia podatku z tytułu wpłaty na rzecz organizacji pożytku publicznego (1%) w 2004 roku dokonało 124 podatników opodatkowanych na ogólnych zasadach, w 2005 roku 272 podatników. Na podstawie tych danych uznać można, że aktywność obywatelska mieszkańców powiatu wzrasta, jednak jej poziom jest bardzo niski.

Aktywność publiczna mieszkańców Powiatu Poddębickiego nie może być oceniana pozytywnie : w wyborach samorządowych w 2002 roku wzięło udział 52,48 % osób, z 34.539 uprawnionych obywateli, w wyborach Parlamentarnych 2005 wzięło udział 43,59 % (09.10.2005 r.) i 41,14 % (23.10.2005 r.), w wyborach do sejmiku i senatu (25.09.2005 r.) - 36,71 % uprawnionych obywateli.

II. Cele strategii rozwiązywania problemów społecznych

W celu zbudowania strategii rozwiązywania problemów społecznych konieczne jest określenie zasadniczych uwarunkowań jej realizacji. Dotyczą one trzech wymiarów: celowościowego, horyzontalnego oraz strukturalnego.

Wymiar **celowościowy** strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z przeprowadzonej diagnozy wskazującej na podstawowe problemy jak również zasad, na których powinna opierać się strategia rozwiązywania problemów społecznych czyli zasady solidarności społecznej, zasady pomocniczości oraz zasady równych szans.

Istota spójności społecznej ma następujące uzasadnienie :

- samorząd powiatowy i samorzady gminne powinny dbać o jak najlepszą jakość życia wszystkich swoich obywateli oraz o należne im konstytucyjne prawa socjalne;
- w ostatnich latach wskaźniki dotyczące skali ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym są na niskim poziomie;
- ze względu na coraz mniej korzystne relacje grupy osób w wieku produkcyjnym do osób w wieku nieprodukcyjnym konieczne jest mobilizowanie do aktywności wszystkich grup społecznych;
- potencjał społeczny przekłada się bezpośrednio na potencjał gospodarczy,
- spójne społeczeństwo, w którym funkcjonują silne więzy rodzinne i społeczne jest bardziej odporne na zagrożenie negatywnymi zjawiskami.

Wymiar horyzontalny strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z faktu, iż pomimo że strategia w obecnym kształcie może być oceniana jako dokument z zakresu pomocy społecznej, to jednak stanowi zintegrowaną część powiatowej polityki publicznej. Obok strategii rozwiązywania problemów społecznych w ramach powiatowej polityki społecznej funkcjonują : Powiatowy Program Opieki Nad Dzieckiem i Rodziną, Powiatowy Program Zatrudnienia, program wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, gminne strategie rozwiązywania problemów społecznych, gminne programy przeciwdziałania uzależnieniom, szkolne programy profilaktyczne, programy promocji zdrowia.

Wymiar strukturalny – strategia rozwiązywania problemów społecznych wynika z priorytetów i kierunków działań społecznych zarówno w strukturze instytucjonalnej (administracja rządowa a administracja samorządowa) jak również w płaszczyźnie budowy społeczeństwa obywatelskiego (sektor publiczny a sektor pozarządowy).

Dlatego też, po analizie trzech wymiarów strategii należy określić następujące cele:

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Powiatu Poddębickiego w latach 2007-2013 jest zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy społecznej prowadzącego do ułatwienia mieszkańcom powiatu równego dostępu do praw społecznych, poprawy warunków powstawania i funkcjonowania rodzin oraz wsparcia grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym przy zapewnieniu demokratycznego współuczestnictwa obywateli.

Merytoryczna treść diagnozy społecznej stanowi podstawę dla określenia w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych właściwych, z punktu widzenia jej celów, siedmiu priorytetów, stanowiących komplementarną całość, odnoszącą się do istoty problematyki z zakresu pomocy społecznej. Ujęcie w diagnozie problemów demograficznych, kwestii poziomu życia, ze szczególnym uwzględnieniem społeczno-ekonomicznego położenia rodzin oraz powiązanie opisanej sytuacji z instrumentami finansowymi, zarówno w odniesieniu do bieżących, jak i prognozowanych wydatków socjalnych, potwierdzają racjonalne podejście przy ustalaniu priorytetów Strategii.

Priorytet 1 – Poprawa warunków dla powstania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci.

Analiza funkcji rodziny współczesnej wskazuje na potrzebę rozwiązań w zakresie jej wsparcia, mieszczących się w formule zintegrowanych, interdyscyplinarnych działań, szczególnie związanych ze sferą bytową, edukacji i wychowania. Warunkiem koniecznym jest wyjście poza tradycyjnie rozumianą opiekuńczą rolę pomocy społecznej oraz poza

schemat statystycznego pojmowania rodziny, bez analizowania faz jej rozwoju i specyfiki potrzeb z nimi związanych. Konieczność uszczegółowienia pierwszego priorytetu stanowi naturalną konsekwencję systemowego myślenia o rodzinie.

Priorytet 2 – Wdrożenie aktywnej polityki społecznej.

Pomoc społeczna winna pełnić funkcje integracji i aktywizacji społecznej, które do tej pory skutecznie ograniczał interwencyjny charakter zabezpieczenia społecznego. W procesie wdrażania aktywnych form rozwiązywania problemów społecznych należy pozyskać wiarygodnych sojuszników. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych rolę takich sprzymierzeńców przypisuje instytucji zatrudnienia socjalnego, jak i działaniom w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.

Priorytet 3 – Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych.

Priorytet odnosi do podmiotowego ujęcia problemu osób niepełnosprawnych. Zasadniczym jego celem jest podniesienie znaczenia integracji społecznej do rangi nadrzędnych zasad i wartości stosowanych wobec osób niepełnosprawnych. Istotne znaczenie w zakresie kompleksowej rehabilitacji i aktywizacji osób niepełnosprawnych przypisane zostało społecznej aktywności, w powiązaniu z miejscem i rolą człowieka w życiu społecznym.

Priorytet 4 – Budowa systemu wsparcia dla osób w wieku poprodukcyjnym.

Skuteczność działań w zakresie wsparcia dla osób w wieku poprodukcyjnym zależy od powiązania interwencji o charakterze opiekuńczym z formami aktywizującymi i integrującymi.

Priorytet 5 – Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych.

Powodzenie rozwiązywania problemów społecznych w znacznej mierze zależy od mobilności społecznej. Mobilność społeczna sprzyja budowaniu sprawiedliwej struktury społecznej. Jej dynamika zależy od ludzkich motywacji, postaw i zachowań społecznych. Zależy także od

wiedzy, umiejętności, w tym umiejętności współdziałania. Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych wywiera wpływ na wszystkie pozostałe priorytety. Od profesjonalnych służb społecznych, poprzez system kształcenia, i od świątłych obywateli, poprzez system poradnictwa obywatelskiego, w dużej mierze będzie zależała realizacja strategii na poziomie powiatu.

Priorytet 6 – Partnerstwo publiczno-społeczne jako podstawa rozwoju usług społecznych.

Partnerstwo publiczno-społeczne wynika z zasady pomocniczości, rozumianej jako uzależnienie intensywności pomocy od intensywności potrzeby. W tym kontekście niezbędne jest nadanie odpowiedniego znaczenia inicjatywom obywatelskim, z udziałem organizacji pozarządowych, poprzez tworzenie warunków dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, postaw obywatelskich, form partycypacji społecznej, a tym samym przyczynienie się do dynamicznego rozwoju usług społecznych.

Priorytet 7 – Integracja społeczna i zawodowa imigrantów.

Priorytet ten nakłada na administrację samorządową i partnerów społecznych szczególny obowiązek przygotowania warunków umożliwiających w dowolnym czasie podjęcie działań zapewniających właściwy przebiegu społecznych i zawodowych procesów integracyjnych skierowanych do imigrantów.

Priorytety i kierunki pomocy społecznej w latach 2007-2013

Priorytet 1: Poprawa warunków powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci.

1.1. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi młodego pokolenia w rodzinie i środowiskach pozarodzinnych, jako czynnika poprawy jakości kapitału ludzkiego.

Cel ten będzie realizowany poprzez:

- a) wspieranie rodziny w zakresie utrzymania i wychowania dzieci w rodzinie, w tym:
 - pełne skoordynowanie pomocy socjalnej na rzecz wsparcia rodzin z dziećmi,
 - zapewnienie stabilności finansowej rodzinom zastępczym,
 - wyrównywanie szans dzieci i młodzieży poprzez rozwój usług społecznych, w tym: sprzyjających podniesieniu poziomu i jakości edukacji oraz rozwojowi edukacji nieformalnej, wspierających funkcje socjalne szkoły, sprzyjających poprawie zdrowia dzieci i młodzieży poprzez wspieranie inicjatyw lokalnych w zakresie rozwoju funkcji sportowo-rekreacyjnych w ramach zagospodarowania czasu wolnego i profilaktyki zdrowotnej, sprzyjających rozwojowi infrastruktury społecznej na terenach wiejskich i w środowiskach zagrożonych, a zwłaszcza rozwój funkcji kulturalno-edukacyjnej bibliotek oraz pobudzanie kulturalnych inicjatyw lokalnych;
 - zwiększenie roli czytelnictwa w procesie wychowawczym i edukacyjnym poprzez dofinansowanie akcji społecznych promujących czytelnictwo, skierowanych szczególnie do dzieci i młodzieży;
 - ograniczenie cen usług świadczonych przez obiekty sportowo-rekreacyjne będące własnością jednostek samorządu terytorialnego;
 - wypracowanie modelu działań zwiększających możliwość nieodpłatnego korzystania przez dzieci i młodzież z obiektów sportowych w czasie wolnym od zajęć.

- b) włączenie rodziców do współpracy ze szkołami i placówkami oświatowo-wychowawczymi w procesach edukacyjnych i wychowawczych poprzez:

- zwiększenie uczestnictwa rodziców w przedsięwzięciach placówek świadczących usługi społeczne dla dzieci,
- rozwój poradnictwa rodzinnego i pedagogiczno-psychologicznego,
- zwiększenie zakresu poradnictwa, rozwój poradnictwa rodzinnego i psychologiczno-pedagogicznego dla dzieci i młodzieży oraz ich opiekunów.

c) wyrównywanie szans rozwoju młodzieży, poprzez:

- tworzenie warunków do samodzielności młodych w sferze bytowej;
- stwarzanie szans dla rozwoju własnej aktywności młodego pokolenia;
- przeciwdziałanie marginalizacji młodego pokolenia;
- rozwijanie międzykulturowych kontaktów młodzieży,

1.2 Tworzenie i wzmacnianie rozwiązań służących godzeniu pracy zawodowej i wychowaniu dzieci, w celu podniesienia aktywności zawodowej oraz umożliwienia pełniejszej realizacji planów prokreacyjnych.

Cel ten będzie realizowany przez :

- propagowanie atypowych form zatrudnienia w ramach przepisów prawa pracy umożliwiających łączenie pracy zawodowej i wychowania dzieci, gwarantujących bezpieczeństwo socjalne rodziny,
- propagowanie elastycznych form organizacji czasu pracy,
- zachęcanie pracodawców do tworzenia ofert umożliwiających podjęcie zatrudnienia przez osoby samotnie wychowujące dzieci,
- upowszechnianie istoty wychowania przedszkolnego,
- wspieranie aktywności edukacyjnej i zawodowej,
- promowanie partnerstwa w rodzinie,
- budowanie systemu informacji o dobrych praktykach w sferze wsparcia zatrudnienia rodziców,

- rozwój opieki instytucjonalnej nad dziećmi (w wieku szkolnym), poprawa jakości świadczonych usług, uelastycznienie funkcjonowania tych placówek i zasad korzystania z nich,
- alternatywne formy edukacji przedszkolnej stanowiące uzupełnienie obecnego systemu edukacji przedszkolnej, możliwe do stosowania w szczególnych warunkach demograficznych (mała liczba dzieci), a także elastycznych i silniej angażujących rodziców w edukację dzieci;
- wspieranie inicjatyw lokalnych skierowanych na organizację opieki nad dzieckiem, rozwój usług opiekuńczych w innych formach (usługi sąsiedzkie),
- przeciwdziałanie dyskryminacji kobiet na rynku pracy poprzez promocję równych szans, współpracę z organizacjami.

1.3. Zbudowanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.

Cel ten będzie realizowany poprzez :

- 1) promowanie i wspieranie rodziny biologicznej,
- 2) pomoc dziecku, które nie może przebywać we własnej rodzinie, poprzez umieszczenie go na czas określony w rodzinie zastępczej,
- 3) w wyjątkowych przypadkach umieszczenie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i to po pierwsze w placówkach typu rodzinnego, a w ostateczności – w placówkach typu socjalizacyjnego.

Wsparcie rodziny biologicznej w środowisku oraz pomoc rodzinom w przezwyciężaniu trudności materialnych, emocjonalnych i wychowawczych, których nie są w stanie same pokonać odbywać się będzie za pośrednictwem działań profilaktycznych, których celem jest zapobieganie umieszczeniu dziecka poza rodziną.

Działania te obejmować będą :

- eliminowanie form i metod pomocy sprzyjających bierności i bezradności,
- rozszerzenie indywidualnych form pracy socjalnej,
- rozbudowanie poradnictwa,
- zwiększenie roli Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach w diagnozowaniu sytuacji rodzin (w tym niepełnych),
- tworzenie programów działań i zasad współpracy z innymi podmiotami i instytucjami,

- wspieranie i promowanie organizowania przez gminy interwencji kryzysowej i poradnictwa specjalistycznego, różnego rodzaju form pomocy dla rodzin naturalnych, mających trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych (poradnictwo, terapia, praca socjalna, pomoc w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w placówkach wsparcia dziennego).

4) silne powiązanie poradnictwa z pomocą materialną adresowaną do rodzin o najniższych dochodach tak, aby zahamować proces umieszczania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, czy rodzinach zastępczych z powodów ekonomicznych.

5) wspieranie rozwoju placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego, w których dzieci i młodzież mogą w wartościowy dla nich sposób spędzać czas wolny od nauki szkolnej.

6) zapewnienie warunków do prawidłowego realizowania przez rodzinę funkcji ekonomicznej, wychowawczej, opiekuńczej i emocjonalnej polegać będzie na :

- tworzeniu warunków do zwiększenia aktywności zawodowej osób samotnie wychowujących dzieci,

- promowaniu elastycznych form zatrudnienia i organizacji pracy sprzyjających godzeniu obowiązków zawodowych z rodzinnymi, przy jednoczesnym zagwarantowaniu bezpieczeństwa socjalnego rodzinom,

- rozwój placówek opieki nad dziećmi, sprzyjających podejmowaniu pracy i uczestnictwu w szkoleniach.

7) tworzenie warunków sprzyjających podejmowaniu świadomych decyzji o wielodzietności. Zwiększenie świadomego podejmowania decyzji o liczbie i czasie rodzenia dzieci poprzez edukację szkolną, poradnictwo rodzinne, ochronę zdrowia kobiet w ciąży, matek i noworodków.

8) wsparcie rodziny poprzez objęcie dziecka opieką poza rodziną biologiczną.

Wspierany będzie rozwój rodzin zastępczych, w tym również zawodowych, dla dzieci, które nie mogą wychowywać się w rodzinie własnej. Wspierane będzie tworzenie małych rodzinnych form opieki i wychowania organizowanych w naturalnym środowisku. Tworzenie wychowankom (przez stały zespół wychowawczy) optymalnych warunków rozwoju i przystosowawczego funkcjonowania w dorosłym życiu.

1.4 System pomocy dla rodzin z dziećmi, celem wyrównywania deficytów rozwojowych u dzieci uczących się.

Cel ten będzie realizowany poprzez:

- rozwój systemu wspierania rzeczowego i usługowego dla dzieci wychowujących się w niezamożnych rodzinach, mający na celu, zapewnienie dożywiania w szkole, dostępu do opieki zdrowotnej za pośrednictwem szkoły, zapewnienie niezbędnych przyborów szkolnych i transportu do placówek kształcenia oraz umożliwienie uczestnictwa w zajęciach kulturalno-sportowych;
- wczesne diagnozowanie deficytów rozwojowych i problemów zdrowotnych u dzieci i młodzieży,
- zwiększenie dostępu do edukacji uczniom pochodzącym ze środowisk dotkniętych ubóstwem i zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- wprowadzenie możliwości taniego dostępu do internetu dla dzieci i młodzieży uczących się (np. korzystanie ze szkolnych pracowni internetowych poza godzinami zajęć szkolnych) szczególnie na obszarach wiejskich;
- wprowadzenie w szkołach i świetlicach zajęć dydaktyczno-wyrównawczych i specjalistycznych dla dzieci i młodzieży z deficytami rozwojowymi.

1.5 Rozwijanie placówek świadczących usługi edukacyjne, sportowo-rekreacyjne i kulturalne.

Cel ten będzie realizowany poprzez tworzenie lokalnych możliwości finansowych, instytucjonalnych i organizacyjnych dla powstawania placówek edukacyjnych, sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych, które oferowałyby różnorodne formy zajęć dla dzieci i młodzieży na zasadach niekomercyjnych.

1.6 Kształtowanie pozytywnego klimatu wobec rodziny, małżeństwa i dzieciności.

Cel ten będzie realizowany poprzez :

- propagowanie w mediach pozytywnych przykładów;

- edukację służącą budowaniu pozytywnego wizerunku rodziny, w tym również promowanie partnerskiego podziału ról w małżeństwie;
- edukację na rzecz akceptacji wielodzietności.

1.7. Wsparcie dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi, w celu wyrównywania szans dzieci i młodzieży podejmujących i kontynuujących naukę.

Cel ten będzie realizowany poprzez wspieranie procesów rozwojowych niepełnosprawnych dzieci i młodzieży tak, aby umożliwić im osiągnięcie samodzielności w życiu dorosłym i by istotnie wzrosły w przyszłości ich szanse na rynku pracy.

Do najważniejszych elementów służących tym celom, należy zaliczyć pomoc sprzyjającą zmniejszaniu skutków niepełnosprawności, poprzez:

- dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i sprzęt rehabilitacyjny;
- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych (w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej), technicznych i w komunikowaniu się (m.in. pomoc w zakupie komputerów dla dzieci i młodzieży uczącej się i studiującej);
- upowszechnienie szkolnictwa integracyjnego wszystkich szczebli;
- rozwój wczesnej diagnostyki dzieci niepełnosprawnych ukierunkowanej na identyfikację płaszczyzn, w których dziecko posiada zdolności i perspektywiczne możliwości rozwoju;
- zapewnienie warunków doboru odpowiedniej ścieżki kształcenia, która będzie rozwijać zidentyfikowane wcześniej obszary zdolności dziecka. Z jednej strony należy dziecku zapewnić możliwość kontaktu z rówieśnikami, i to już od momentu edukacji przedszkolnej, z drugiej – należy w taki sposób konstruować przebieg kształcenia, aby niepełnosprawne dzieci mogły rozwijać swoje szczególne umiejętności (kształcenie ukierunkowane), a które przyczynią się do znalezienia w przyszłości zatrudnienia, zdobycia samodzielności i samorealizacji dorosłej już osoby niepełnosprawnej;
- badania screeningowe (przesiewowe) nowonarodzonych dzieci;
- promowanie odpowiednich kierunków szkolenia zawodowego i realizowanie rzeczywistego zatrudnienia dorosłych osób niepełnosprawnych w możliwych dla nich zawodach;
- promowanie istoty i potrzeby zatrudniania osób niepełnosprawnych.

1.8 Stworzenie kompleksowego systemu zapobiegania przestępczości, demoralizacji i nadużywania substancji psychoaktywnych przez młodzież.

Jednym z podstawowych elementów zapobiegania demoralizacji, przestępczości i eksperymentowaniu z substancjami psychoaktywnymi jest zapewnienie młodzieży odpowiedniego środowiska rozwoju. W tym celu należy umożliwić rodzinie pełnienie ról wychowawczych oraz stwarzać „kolejną szansę” dla tych osób, które są dotknięte demoralizacją. Wsparcie rodziny w wychowaniu dzieci będzie efektywniejsze, gdy będzie ona funkcjonować w silnej wspólnocie lokalnej, a z drugiej strony pozwoli młodemu człowiekowi na wnoszenie własnego wkładu w jej funkcjonowanie. Istotnym elementem tych działań powinna być edukacja nieformalna.

Zadania:

- analiza problemów doświadczanych przez współczesną młodzież oraz budowa systemu wsparcia, który będzie reagował na występujące współczesne pułapki i zagrożenia;
- zapewnienie w szkołach poradnictwa dla dzieci i młodzieży, które mają potrzebę rozmawiania o swoich problemach i szukają dróg dalszego rozwoju;
- propagowanie i wspieranie pracy z trudną młodzieżą (organizacje pozarządowe) – w tym zainicjowanie „street workerów”;
- upowszechnienie w systemie szkolnym możliwości współpracy młodzieży z instytucjami socjalnymi działającymi na danym obszarze. Celem tej współpracy byłoby zapewnienie szans na wnoszenie przez młodzież swojego wkładu w funkcjonowanie wspólnoty, np. poprzez formy spędzania czasu z osobami starszymi czy dziećmi mającymi problemy w nauce, bądź wykonywanie użytecznych prac;
- stworzenie „kolejnej szansy” dla młodzieży, która dokonała określonego typu wykroczeń i przestępstw poprzez zapewnienie efektywnego systemu nadzoru dla tych osób oraz zbudowanie relacji (np. z pracownikiem socjalnym czy innym specjalistą), która będzie jasno formułowała zasady i kierunki dalszego rozwoju młodej osoby oraz umożliwi jej rekompensatę dokonanych szkód poprzez obowiązkowe wykonywanie prac społecznie użytecznych. Jednym z celów takiej pracy będzie uwrażliwienie młodej osoby na potrzeby innych członków danej wspólnoty lokalnej oraz umożliwienie otrzymania informacji zwrotnej, która da młodej osobie poczucie funkcjonowania we wspólnocie i jej użyteczności;

- rozwój działań informacyjno-edukacyjnych dotyczących szkodliwości używania narkotyków;
- promocja zdrowego trybu życia i rozwój ogólnodostępnej, finansowej ze środków publicznych infrastruktury sportowej.

Priorytet 2. Wdrożenie aktywnej polityki społecznej

2.1 Wspieranie aktywności zawodowej i edukacyjnej poprzez system pomocy społecznej.

Cel ten będzie zrealizowany poprzez:

- zwiększenie aktywności klientów pomocy społecznej;
- wspieranie rozwoju różnych form aktywizacji zawodowej, edukacyjnej oraz społecznej klientów pomocy społecznej w tym wolontariatu, Centrum Integracji Społecznej oraz sieci Klubów Integracji Społecznej;
- pełne wdrożenie robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych, jako instrumentu ośrodka pomocy społecznej w realizacji zatrudnienia socjalnego;
- kształcenie ustawiczne pracowników socjalnych w celu realizowania kontraktów socjalnych oraz innych działań aktywizujących;
- wprowadzenie systemu motywacyjnego dla pracowników socjalnych w przypadku kontraktów socjalnych zakończonych sukcesem;
- rozwój systemu informacji obywatelskiej opartego na społecznościach lokalnych;
- prowadzenie sprawozdawczości dotyczącej działań aktywizujących;

2.2. Rozwój zatrudnienia socjalnego, w celu przywrócenia możliwości zatrudnienia osobom podlegającym wykluczeniu społecznemu.

Cel ten będzie realizowany poprzez :

- udział pracowników jednostek pomocy społecznej w kierowanych do nich szkoleniach,
- wzmocnienie współpracy pomiędzy jednostkami pomocy społecznej a publicznymi służbami zatrudnienia w zakresie wiedzy na temat zatrudnienia socjalnego;
- utworzenie do 2013 roku w Poddębicach Centrum Integracji Społecznej i Zakładu Aktywności Zawodowej oraz stworzenie na terenie gmin Klubów Integracji Społecznej;

- wdrożenie zatrudnienia wspieranego, jako instrumentu ośrodka pomocy społecznej w realizacji zatrudnienia socjalnego

2.3 Rozwój form aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel ten będzie zrealizowany poprzez :

- propagowanie tworzenia nowych miejsc pracy w sektorze pozarządowym,
- promowanie współpracy pomiędzy Powiatowym Urzędem Pracy w Poddębicach a ośrodkami pomocy społecznej w zakresie spółdzielczości socjalnej,
- tworzenie lokalnych form zatrudnienia, mających na celu realizację gminnych usług o charakterze socjalnym i opiekuńczym;
- wsparcie organizacji pozarządowych działających w obszarze zwalczania wykluczenia społecznego, w tym stworzenie systemu konsultacji społecznych z organizacjami pozarządowymi.

2.4. Promowanie tworzenia na terenie gmin mieszkań dla osób wymagających pomocy socjalnej.

Celem działania będzie :

- podjęcie współpracy z gminami w celu stworzenia wystarczającego zasobu miejsc w placówce dla osób bezdomnych;
- promowanie stworzenia gminnych zasobów mieszkań chronionych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze względu na niesamodzielność ekonomiczną;
- promowanie tworzenia zasobu lokali socjalnych na terenie gmin, w tym wykorzystanie istniejących zasobów mieszkaniowych na potrzeby lokali socjalnych;
- określenie minimalnego poziomu udziału mieszkań o niskich czynszach w zasobach mieszkaniowych położonych na terenie poszczególnych gmin.

Priorytet 3. Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych

3.1. Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych

Celem działania jest stworzenie kompleksowego systemu rehabilitacji osób niepełnosprawnych organizowanego na poziomie lokalnym, który pozwalałby na zwiększenie aktywności oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych. W szczególności obejmuje on :

- rozwój możliwości pełnej diagnostyki osób niepełnosprawnych, której celem będzie określenie możliwości kontynuowania obecnie wykonywanego zawodu;
- dla osób, które utraciły zdolność wykonywania dotychczasowego zawodu – zapewnienie możliwości diagnozy – zdrowotnej i zawodowej – w zakresie określania dalszych szans rozwoju zawodowego osoby niepełnosprawnej;
- zapewnienie stałego dostępu do opieki pielęgniarstwa jako elementu wsparcia osoby niepełnosprawnej;
- objęcie fachową opieką osoby niepełnosprawnej, tak aby motywować ją do poszukiwania innych niż dotychczasowe możliwości rozwoju i podejmowania zatrudnienia. Efektem takiej pracy powinna być świadoma zgoda na podjęcie rehabilitacji i kształcenia (nawet kilkuletniego), umożliwiającą aktywizację lub reaktywizację osób niepełnosprawnych na rynku pracy;
- zapewnienie wsparcia psychologicznego (np. grupa wsparcia, internetowa grupa wsparcia) dla osób niepełnosprawnych, które wracają na rynek pracy i muszą przystosować się do nowej sytuacji;
- rozwijanie całościowego podejścia do rehabilitacji i aktywizacji osób niepełnosprawnych od urodzenia lub wczesnego dzieciństwa, tak aby poprzez odpowiednio wczesnie podjęte działania, przygotować do podjęcia pracy w dorosłym życiu;
- wspieranie budownictwa bez barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych ruchowo w istniejącym zasobie mieszkaniowym.

3.2. Tworzenie warunków do większej aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych jako podstawy społecznej integracji i poprawy ich życia.

Celem działania jest :

- tworzenie warunków do podejmowania różnych form aktywności: pracy zawodowej oraz działalności społecznie użytecznej;
- promowanie elastycznych form zatrudnienia, umożliwiających pracę osobom niepełnosprawnym;
- propagowanie rozwoju form i miejsc pracy dla osób o schorzeniach utrudniających integrację;
- rozwój usług wspomagających wejście osób niepełnosprawnych na rynek pracy;
- rozwój usług edukacyjnych i opiekuńczych na wsi;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych do 22- 25 r. ż.;
- działania antydyskryminacyjne wobec osób niepełnosprawnych.

3.3. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do usług społecznych.

Celem działania jest :

- zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych, zwłaszcza na terenach wiejskich;
- zwiększenie zakresu i dostępu do usług opiekuńczych – w tym specjalistycznych;
- rozwój poradnictwa w zakresie pielęgnacji i opieki nad osobami niepełnosprawnymi oraz poradnictwa psychologicznego dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów;
- włączenie na szerszą skalę organizacji pozarządowych w rozwój usług dla osób niepełnosprawnych;

3.4. Kształtowanie postaw wobec niepełnosprawności

Celem działania jest :

- propagowanie społecznej akceptacji i integracji osób niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania, pracy i środowisku lokalnym;
- rozwój edukacji sprzyjającej kształtowaniu poczucia odpowiedzialności za integrację w środowisku lokalnym;
- propagowanie i wspieranie idei organizowania się osób niepełnosprawnych;
- rozwój i wspieranie różnych form indywidualnych oraz samodzielnych działań na swoją rzecz osób niepełnosprawnych;

- stopniowe przygotowywanie wszystkich szkół do tego, aby mogli kształcić się w nich uczniowie niepełnosprawni.

3.5. Usprawnienie systemu rehabilitacji na rzecz utrzymania aktywności zawodowej.

Celem działania jest ograniczanie prawdopodobieństwa utraty sprawności poprzez:

- działania promujące i prowadzące do zachowania zdolności do pracy wśród starszych pracowników;
- szkolenie i edukacja starszych pracowników;
- wprowadzanie elastycznego czasu pracy;
- tworzenie warunków pracy sprzyjających utrzymaniu zdolności pracy starszych pracowników, ograniczanie czynników ryzyka;
- promocja zdrowia i aktywności fizycznej

Priorytet 4. Tworzenie warunków sprzyjających integracji w starzejącym się społeczeństwie.

4.1. Rozwijanie systemu opieki pielęgnacyjnej, celem zbudowania środowiskowego modelu integracji ludzi starszych i wymagających pomocy.

Cel ten będzie osiągnięty poprzez:

- zapewnienie przez ośrodki pomocy społecznej usług opiekuńczych osobom w wieku poprodukcyjnym oraz osobom zależnym od wsparcia udzielanego przez inne osoby mogące świadczyć usługi opiekuńcze, w sytuacji gdy nie są w stanie same zapewnić sobie tych usług w wystarczającym zakresie, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości;
- promocję i rozwój środowiskowych form opieki nad osobami w wieku poprodukcyjnym, wymagających tego typu pomocy do zaspokojenia codziennych potrzeb, zapewniających indywidualizację działań;
- pomoc osobom mającym trudności z samodzielnym funkcjonowaniem;
- rozwój form pomocy w okresowym wyręczaniu opiekunów rodzinnych;

- rozbudowanie usług wspomagających (transportowych, gastronomicznych), znoszenie barier urbanistycznych, dostęp do informacji;
- działania na rzecz dostosowania zasobów mieszkaniowych wraz z otoczeniem do potrzeb osób starszych;
- opiekę zdrowotną sprawowaną nad osobami starszymi w podeszłym wieku i zniedołężniałymi wpływającą z jednej strony na podniesienie jakości życia tych osób, z drugiej zaś na wydłużenie trwania życia oraz zwiększenie aktywności i mobilności;
- upowszechnianie opieki pielęgniarstwa nad osobami starszymi wymagającymi opieki;
- szkolenie profesjonalnych kadr, zajmujących się opieką środowiskową;
- opracowanie gminnych standardów opieki środowiskowej i nadzór nad ich realizacją.

4.2 Rozbudowanie systemu specjalistycznego wsparcia dla osób wymagających szczególnej opieki.

Cel ten będzie osiąganym przede wszystkim w wyniku:

- promocji, rozwoju i wspierania specjalistycznych form całodobowej opieki sprawowanej w Domu Pomocy Społecznej w Gostkowie;
- promocji, rozwoju i wspierania specjalistycznej opieki dziennej sprawowanej w Powiatowym Środowiskowym Domu Samopomocy w Pęczniewie i Środowiskowym Domu Samopomocy w Czepowie;
- szkolenia profesjonalnych kadr zajmujących się opieką środowiskową i stacjonarną.

4.3. Aktywizacja i integracja lokalna osób w wieku poprodukcyjnym, wykorzystanie potencjału osób starszych w środowisku lokalnym

Cel ten będzie realizowany m.in. przez :

- promowanie i wspieranie rozwiązań służących pełniejszej integracji społecznej osób w wieku poprodukcyjnym;
- wspieranie i wzmacnianie lokalnych społeczności sąsiedzkich osób w podeszłym wieku, zwłaszcza udzielających wsparcia wzajemnego osobom działającym w ramach samopomocy, wspieranie różnych form samoorganizacji, samodzielności i uczestnictwa w życiu społecznym;

- promowanie wartości uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym;
- prowadzenie kampanii informacyjnych zmierzających do pojawienia się rzeczników interesów osób w podeszłym wieku, którymi mogły by być zwłaszcza organizacje pozarządowe, a także osoby np. uczestniczące w działaniu jednostek samorządu terytorialnego;
- promocja i rozwój działań wspierających więzi międzypokoleniowe i wzmacniające poczucie odpowiedzialności młodszych pokoleń za opiekę nad osobami starszymi z otoczenia rodzinnego i sąsiedzkiego;
- uwzględnienie potrzeby aktywizacji osób starszych w programach gminnych,
- zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w realizacji programów dla osób starszych;
- tworzenie warunków uczestnictwa osób w podeszłym wieku w kulturze i wypoczynku.

4.5. Prowadzenie spójnej polityki wobec starości i na rzecz osób starszych

Cel ten będzie realizowany poprzez:

- promowanie i rozwijanie edukacji na rzecz przygotowania do starości i poszanowania ludzi starszych poprzez wprowadzenie do systemu szkolnego i innych form edukacji obywateli wiedzy przygotowującej zarówno do własnej starości jak i starości członków rodziny;
- wspieranie i wzmacnianie działań na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji osób starszych ze względu na wiek oraz zmiany negatywnego wizerunku osoby starszej poprzez kampanie edukacyjne w mediach lokalnych;
- wspierania wszystkich podmiotów realizujących zadania na rzecz osób starszych, koordynacja i promowanie tych działań.

Priorytet 5. Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych

5.1. Wdrożenie strategicznego planowania i realizacji lokalnej polityki społecznej.

Cel ten będzie realizowany poprzez system współpracy samorządów lokalnych powiatu poddębickiego. System ma na celu objęcie po 2013 roku wszystkich gmin powiatu

poddębickiego jednolitym metodologicznie systemem budowania lokalnej strategii rozwiązywania problemów społecznych wraz z systemem ewaluacji.

5.2 Profesjonalizacja służb społecznych jako czynnik integracji lokalnej, celem zwiększenia samodzielności i aktywizacji zawodowej osób wymagających pomocy społecznej.

Cel ten będzie realizowany poprzez wzmocnienie roli pracownika socjalnego jako profesjonalisty działającego na rzecz pełniejszej integracji społecznej osób ubogich i wykluczonych społecznie. Pełne wdrożenie przyjętych w 2005 roku norm i standardów wykonywania pracy socjalnej, określonych w ustawie o zawodzie pracownika socjalnego.

5.3. Wdrożenie systemu informacji i poradnictwa obywatelskiego oraz dostępu do lokalnych środków przekazu i internetu.

Cel ten będzie zrealizowany poprzez system wsparcia i promowania lokalnych punktów informacji obywatelskiej. Do 2010 roku wszystkie gminy powinny uruchomić punkty informacji obywatelskiej organizowane przez samorzady lokalne oraz organizacje pozarządowe.

Priorytet 6. Partnerstwo publiczno-społeczne podstawą rozwoju usług społecznych.

6.1. Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych.

Celem działania jest aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych przy zastosowaniu zasady pomocniczości.

Cel ten będzie realizowany poprzez:

- wspomaganie powstawania i działalności lokalnych inicjatyw obywatelskich z udziałem organizacji pozarządowych,
- wzmocnienie znaczenia administracji publicznej oraz służb publicznych na poziomie lokalnym,

- wzmacnianie zaufania społecznego do instytucji samorządowych, zaufania wzajemnego pomiędzy instytucjami publicznymi a instytucjami obywatelskimi;

6.2. Budowa partnerstwa publiczno-społecznego w zakresie działalności pożytku publicznego.

Cel ten będzie realizowany poprzez:

- wspieranie lokalnego partnerstwa publiczno-społecznego jako fundamentalnej formuły współpracy w zakresie działalności pożytku publicznego,
- budowanie partnerskich relacji między administracją samorządową i organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań publicznych,
- wspieranie powstawania lokalnych inicjatyw obywatelskich w zakresie działalności pożytku publicznego, służących budowie społeczeństwa obywatelskiego.

6.3. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego

Cel ten będzie realizowany poprzez:

- wspieranie pomocy adresowanej do organizacji pozarządowych,
- wspieranie budowy zaplecza społecznego organizacji pozarządowych, zarówno w zakresie rozwoju profesjonalnego personelu, jak i bazy członkowskiej oraz wolontariuszy,
- podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi w celu realizacji zadań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

6.4 Wsparcie postaw obywatelskich

Celem działania jest kształtowanie postaw obywatelskich. Cel ten będzie realizowany poprzez:

- kształtowanie świadomości obywatelskiej;
- promocję działań prospołecznych (wolontariatu);
- wspieranie działań na rzecz dostarczania bezpłatnej i rzetelnej informacji oraz porad obywatelskich (system bezpłatnej informacji, poradnictwa obywatelskiego i pomocy prawnej);

- wsparcie lokalnych inicjatyw obywatelskich;
- zwiększanie potencjału kadr oraz instytucji zajmujących się działalnością wychowawczą i realizacją programów edukacyjnych związanych ze wzmacnianiem świadomości obywatelskiej;
- wspieranie inicjatyw na rzecz kształtowania odpowiedzialności obywatelskiej i postaw humanitarnych.

6.5 Wzmocnienie partycypacji społecznej

Cel ten będzie realizowany poprzez:

- promocję konsultacji publicznych;
- rozwijanie form dialogu obywatelskiego;
- inicjowanie debaty publicznej;
- wzmocnienie form demokracji, z uwzględnieniem monitoringu działań władz i instytucji publicznych oraz innych podmiotów istotnie wpływających na życie społeczności lokalnych;
- wspieranie inicjatyw służących skutecznemu rozwiązywaniu problemów społecznych,
- aktywizację osób i grup na rzecz uczestnictwa w życiu publicznym;
- wspieranie samopomocowych form rozwiązywania problemów społecznych.

Priorytet 7. **Integracja społeczna i zawodowa imigrantów.**

Cel będzie zrealizowany poprzez:

- prowadzenie kampanii informacyjnych na rzecz poszanowania tożsamości kulturowej i narodowej;
- działalność edukacyjną na rzecz tolerancji;
- właściwe przygotowanie kadr poprzez szkolenia dla pracowników : Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach, ośrodków pomocy społecznej, Powiatowego Urzędu Pracy w Poddębicach, organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką cudzoziemców.
(pracownicy w/w instytucji winni uczestniczyć w szkoleniach dotyczących zagadnień związanych z kwestiami migracji, integracji cudzoziemców, sposobu pracy i stosowanych przepisów z obszaru polityki wobec cudzoziemców w Polsce).

IV. Wdrożenie oraz monitorowanie realizacji Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Powiatu Poddębickiego.

Realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2007-2013 będzie wymagała :

- opracowania przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie planu działań
- monitorowania realizacji poprzez okresową ocenę stopnia osiągnięcia określonych celów, z zastosowaniem trzech rodzajów ewaluacji:
 - ewaluacja szacunkowa,
 - w połowie okresu realizacji,
 - pełna,
- realizowania przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poddębicach nadzoru w zakresie przebiegu ewaluacji oraz przygotowywania sprawozdań z wnioskami i rekomendacjami;
- zaangażowania i przygotowania na poziomie gminnym monitorowania realizacji Strategii;
- stworzenia systemu wymiany informacji pomiędzy realizatorami założeń strategii na poziomie powiatu i gmin;
- rozpowszechniania informacji na temat wyników ewaluacji.

V. Projekcja wydatków budżetowych

Wydatki na pomoc społeczną w latach 2000 – 2005.

Wydatki na pomoc społeczną na na terenie powiatu poddębickiego w latach 2000 – 2005 zwiększyły się o 109 %, z 7.322.910 zł w 2000 r. do 15.323.302 zł w 2005 r.

W budżetach jednostek samorządowych (powiatu i gmin)w 2000 roku 14 % wydatków przeznaczonych było na pomoc społeczną, w 2005 roku 16 %.

W poszczególnych gminach wskaźnik ten był następujący : Poddębice 18 %, Uniejów 16 %, Dalików 11 %, Pęczniew 13 %, Wartkowice 17 %, Zadzim 12 %.

Wydatki socjalne (zasiłki stałe, zasiłku stałe wyrównawcze, renty socjalne, zasiłki okresowe, dożywianie dzieci w szkołach, usługi opiekuńcze, zasiłki celowe i w naturze, ochrona macierzyństwa, gwarantowane zasiłki okresowe, zasiłki celowe w wyniku zdarzenia losowego, zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne, składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, zdrowotne) w latach 2000 – 2005 wzrosły o 109 %, z 3.392.371 zł w 2000 r. do 7.097.098,27 zł w 2005 r. Średnia wartość pomocy socjalnej przypadającej na jednego świadczeniobiorcę w 2000 roku wyniosła 612 zł, w 2005 r. 832 zł. Na terenie gmin wskaźnik ten był bardzo zróżnicowany i w 2005 r. wynosił : Poddębice 3.084 zł, Uniejów 1.146 zł, Dalików 913 zł, Pęczniew 175 zł, Wartkowice 2.299 zł, Zadzim 355 zł.

Wydatki na pomoc społeczną w latach 2007 – 2013

Wydatki socjalne – podstawowe wyniki projekcji na podstawie Strategii Polityki Społecznej na lata 2007 - 2013.

Przy zakładanym przebiegu rozwoju makroekonomicznego, oznaczającym wysoki wzrost PKB (do roku 2020 co najmniej 4% rocznie), oraz postępującym wzroście zatrudnienia (spadek stopy bezrobocia do ok. 12%), wyniki projekcji wskazują na spadek wydatków socjalnych w relacji do PKB. Spadek ten będzie szczególnie silny do 2010 roku, kiedy realna dynamika wydatków socjalnych nie będzie przekraczała 4% (czyli będzie niższa niż realna dynamika PKB), a w roku 2009 i 2011 wydatki socjalne będą realnie spadały. Po 2013 roku relacja wydatków socjalnych do PKB będzie się nadal obniżać, ale w wolniejszym tempie.

Wydatki na świadczenia rodzinne i pomoc społeczną.

Wydatki na świadczenia rodzinne i pomoc społeczną są prognozowane według zasad przyjętych w ustawie o świadczeniach rodzinnych z 28 listopada 2003 roku oraz ustawie o pomocy społecznej z 12 marca 2004 roku.

Według prognozy wysokość wydatków na świadczenia rodzinne oraz pomoc społeczną w relacji do PKB spadną dwukrotnie – z obecnego poziomu do około 2% PKB. Przy czym, relatywnie większy spadek będzie odnotowany w przypadku świadczeń z pomocy społecznej. Na spadek wydatków w obszarze świadczeń społecznych skierowanych do rodzin, będzie miał wpływ czynnik demograficzny (spadek liczby dzieci), zmniejszający się zasięg kryterium dochodowego i to zarówno w obszarze świadczeń rodzinnych jak i z pomocy społecznej – poprzez korzystniejsze kształtowanie się dochodów ludności w wyniku efektu prozatrudnieniowego, a także stosowanego mechanizmu waloryzacji świadczeń (i kryterium dochodowego) w cyklu trzyletnim.

Najwyższą dynamikę wzrostu będą miały wydatki na świadczenia rodzinne, które w nowym systemie obejmują szerszy zakres świadczeń (wprowadzono dodatki do zasiłków rodzinnych związane z edukacją młodzieży tzn. : na dojazdy do szkoły i jednorazowy dodatek na rozpoczęcie roku szkolnego oraz dodatek na kształcenie i rehabilitację dziecka niepełnosprawnego). Mimo niekorzystnego trendu demograficznego (przewiduje się spadek liczby dzieci w okresie 2005-2020 przeciętnie o 2,3% rocznie), to jednak wydatki na świadczenia rodzinne wzrosną przeciętnie rocznie o 3,9 %. Wpływ na to będzie miał wyższy przeciętny poziom nominalnego transferu na rzecz rodziny wynikający z :

- wprowadzenia od września 2005 roku dodatków na trzecie i następne dziecko w rodzinie;
- wprowadzenia (od września 2007) zasiłku rodzinnego różnicowanego w stosunku do wieku dzieci, w miejscu różnicowania ze względu na kolejność dziecka w rodzinie.

Na kształtowanie się wydatków na świadczenia socjalne będzie miał również wpływ sposób waloryzacji świadczeń rodzinnych i z pomocy społecznej, który co prawda będzie miał

miejsce co trzy lata, jednakże spowoduje przeciętny roczny przyrost transferu na rzecz rodziny realnie co najmniej o 1,1%. Faktyczny przyrost zależał będzie od tego jak koszty utrzymania rodzin o niskich dochodach kształtować się będą w relacji do poziomu wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych.

Wnioski :

W latach 2004-2020 spodziewany jest realny wzrost wydatków socjalnych, jednak na poziomie niższym niż wzrost PKB. Oznacza to, że relacja wydatków socjalnych do PKB będzie malała. W analizowanym okresie spadek ten wyniesie ponad 9 punktów procentowych. Spadek ten spowodowany jest w dużym stopniu spadkiem wydatków na emerytury i renty. Jest to konsekwencją zarówno reformy systemu emerytalnego, wdrożonej w 1999 roku, jak i wprowadzonego systemu waloryzacji emerytur i rent, który powoduje, że dynamika wydatków na te świadczenia jest związana tylko ze zmianami dotyczącymi liczby świadczeniobiorców i wymiany pokoleniowej.

Zmiany zachodzące w strukturze wydatków socjalnych pozwolą na zbliżenie tej struktury do obserwowanych w krajach UE, chociaż należy zwrócić uwagę na relatywnie niski poziom (i udział) wydatków na świadczenia rodzinne oraz opiekę zdrowotną. W przyszłości, prowadzenie polityki ludnościowej prowadzącej do poprawy dzietności, wymagać może zwiększenia nakładów na ten segment polityki społecznej.

Należy zauważyć, iż przyjęte założenia mają istotny wpływ na uzyskane wyniki. W szczególności wysoka dynamika wzrostu PKB oznacza relatywny spadek wartości wydatków socjalnych w stosunku do PKB. Wynika to z tego, iż większość świadczeń socjalnych w Polsce rośnie w tempie zbliżonym do inflacji, a nie do wzrostu PKB.

VI. Projekcja zasobów ludzkich pomocy społecznej.

W latach 2000 – 2005 r. liczba pracowników pomocy społecznej na terenie powiatu poddębickiego wzrosła o 36 %, ze 121 w 2000 r. do 165 w 2005 r. Zdecydowanie w wolniejszym tempie przybywa pracowników socjalnych, z 23 w 2000 r. do 25 w 2005 r. (9 %). W 2000 roku jeden pracownik socjalny przypadał średnio na ok. 1754 mieszkańców powiatu, w 2005 r. na 1743 osoby. Na terenie gmin w 2005 r. wskaźnik ten wynosił : Wartkowie 2630, Poddębice 2013, Uniejów 1954, Pęczniew 1906, Dalików 1880, Zadzim 1839. Liczba mieszkańców powiatu przypadających na jednego pracownika socjalnego utrzymuje się na dość dobrym poziomie, jednak za trudną należy uznać sytuację w gminie Wartkowie. Istotnym jest aby do roku 2010 na terenie wszystkich gmin liczba osób przypadających na pracownika socjalnego nie była wyższa od 2000. Ponadto zarówno w gminnych, jak i powiatowych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej szczególne znaczenie należy przypisać działaniom prowadzącym do wzmocnienia roli pracownika socjalnego, jako profesjonalisty działającego na rzecz pełniejszej integracji społecznej osób ubogich i wykluczonych społecznie. W tym celu nastąpić musi pełne wdrożenie przyjętych w 2005 roku norm i standardów wykonywania pracy socjalnej, określonych w ustawie o zawodzie pracownika socjalnego, jak również przyjęcie zasady wyższego wykształcenia od 2010 roku dla nowych pracowników socjalnych.